

Căile de atac în dreptul francez și dreptul italian

Remedies under French law and Italian law

dr. Ionuț Adrian ȘIPEȚAN*
judecător, Tribunalul Timiș

Abstract

Appeals are an important component of any procedural law system as they represent a guarantee for the dissatisfied parties that they have the chance to bring the dispute before the higher courts, usually before a collegial panel, so that a possible error of judgment to be removed.

If the need to regulate appeals is indisputable, the way in which they are regulated can be different from one legal system to another, and from this point of view studying them can only be useful for legal practitioners.

Keywords: *appeals; error of judgment; grounds for an appeal.*

Rezumat

Căile de atac reprezintă o componentă importantă a oricărui sistem de drept procesual întrucât reprezintă o garanție pentru părțile nemulțumite că au șansa de a repune în discuție litigiul în fața instanțelor de judecată superioare, de regulă în fața unui complet colegial, astfel încât o eventuală eroare de judecată să fie înlăturată.

Dacă nevoia reglementării căilor de atac este incontestabilă, modalitatea în care acestea sunt reglementare poate fi diferită de la un sistem de drept la altul, iar din acest punct de vedere studierea acestora nu poate fi decât utilă pentru practicienii dreptului.

Cuvinte-cheie: *căi de atac, eroare de judecată, motive de apel.*

1. Considerații introductive

În prezent nu există un sistem de drept care să nu recunoască părții nemulțumite de hotărârea primei instanțe posibilitatea de a critica soluția în fața unei alte instanțe, care să fie în măsură să remedieze eventualele erori de judecată.

Dacă nevoia recunoașterii existenței unei căi de atac este inerentă oricărui sistem de drept modern, modalitatea de organizare a căilor de atac, precum și condițiile specifice, pot face obiectul unor viziuni diferite, legiuitorul fiind liber să aprecieze în concret cum va fi configurată respectiva cale de atac.

În acest sens s-a arătat în jurisprudența Curții Constituționale a României, respectiv în decizia nr. 658 din 19 iunie 2012¹, că dreptul de acces la instanță nu presupune accesul la toate căile de atac, precum și faptul că nici reglementările internaționale în materie nu impun un anumit număr al gradelor de jurisdicție sau un anumit număr al căilor de atac, art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale consacrand numai dreptul persoanei la un recurs efectiv în fața unei instanțe naționale, deci posibilitatea de a accede la un grad de jurisdicție, iar art. 21 din Constituție nu precizează că accesul liber la justiție implică întotdeauna dreptul de a exercita atât calea de atac a apelului, cât și a recursului.

---

* ionut.sipetan10@e-uvt.ro.

¹ Decizia nr. 658 din 19 iunie 2012 pronunțată de Curtea Constituțională a României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 26 iulie 2012.

Prin prezentul articol vom face o scurtă introducere în sistemul căilor de atac din dreptul francez și italian, având în vedere că orice comparație cu acestea este binevenită, calea spre modernizare presupunând și cunoștințe de drept comparat.

2. Căile de atac în dreptul francez

Sistemul de drept procesual civil francez, similar sistemului de drept procesual civil românesc, cunoaște două categorii de căi de atac, anume căi de atac ordinare și căi de atac extraordinare. Cu toate că, din perspectiva căilor de atac, există asemănări evidente între cele două sisteme de drept procesual, se pot observa și diferențe notabile, pornind chiar de la numărul căilor de atac puse la dispoziție de legiuitor pentru fiecare categorie în parte.

Astfel, în timp ce art. 456 C. pr. civ. român stabilește că apelul este singura cale ordinară de atac, iar în materia căilor extraordinare de atac enumeră recursul, contestația în anulare și revizuirea, art. 527 C. pr. civ. francez dispune că sunt căi de atac ordinare opoziția (*l'opposition*) și apelul (*l'appel*), iar opoziția terților (*tierce opposition*), revizuirea (*le recours en révision*) și recursul în casație (*le pourvoi en cassation*) sunt căi extraordinare de atac.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate autohtonă², apelul este calificat drept o cale ordinară de atac întrucât poate fi exercitat, ca regulă generală, împotriva tuturor hotărârilor primei instanțe, dacă legea nu prevede expres altfel, fiind singura cale de atac în cadrul căreia se mai poate rediscuta situația de fapt stabilită în primă instanță, iar căile extraordinare de atac se numesc astfel întrucât provoacă un control doar prin raportare la motivele prevăzute expres și limitativ de lege.

O viziune similară este împărtășită și în doctrina franceză³, menționându-se că mijloacele extraordinare de atac sunt admisibile doar în cazurile expres prevăzute de lege și doar după epuizarea căilor ordinare de atac, neavând un efect suspensiv de executare, așa cum se întâmplă în ipoteza formulării unei căi ordinare de atac.

În ceea ce privește apelul (*l'appel*), această cale ordinară de atac se aseamănă foarte mult cu apelul din Codul de procedură civilă român, art. 542 C. pr. civ. francez dispunând că apelul tinde la reformarea sau la anularea hotărârii de primă instanță de către curtea de apel, iar art. 543 C. pr. civ. francez că această cale de atac este deschisă în toate materiile, inclusiv cea grațioasă.

O cale de atac inedită pentru spațiul juridic românesc este opoziția (*l'opposition*) reglementată de art. 571-578 C. pr. civ. francez. Ea apare ca o cale ordinară de atac, devolutivă, de retractare și suspensivă de executare, îndreptată împotriva unei hotărâri pronunțate în lipsă (*jugement rendu par défaut*), fiind deschisă exclusiv părții care a pierdut procesul. În literatura de specialitate⁴ s-a arătat că procedura în lipsă și opoziția corespund unor preocupări diferite: pe de o parte să se evite ca, în lipsa prezentării unei părți în proces, cealaltă parte să fie în imposibilitate de a avea acces la justiție, prin pronunțarea unei hotărâri de către instanța de judecată, iar pe de cealaltă parte, să se aibă grijă de interesele părții care a pierdut litigiul, dar a ignorat în totalitate atât procedura desfășurată împotriva sa, cât și hotărârea pronunțată.

În acest context a fost reglementată calea de atac a opoziției, care vine să restabilească în plenitudinea sa principiul contradictorialității.

Pentru a nu avea dificultăți de aplicare a acestei căi de atac, legea trebuia să definească într-un mod cât mai precis noțiunea de hotărâre pronunțată în lipsă, iar Codul de procedură civilă francez, prin art. 473 se preocupă de această problemă, arătând că hotărârea este pronunțată în lipsă atunci când partea nu s-a prezentat în proces și nici nu a primit personal citația, iar hotărârea este pronunțată în ultimă instanță. Ultimul paragraf al articolului menționat prevede că nu se poate discuta despre o hotărâre pronunțată în lipsă în condițiile în care aceasta este susceptibilă de apel sau citația a fost remisă personal părâtului.

---

² Ghe.-L. Zidaru, P. Pop, *Drept procesual civil. Procedura în fața primei instanțe și în căile de atac*, Editura Solomon, București, 2020, p. 392-393.

³ Y. Strickler, *Procédure civile, 8e édition*, Edition Bruylant, Bruxelles, 2018, p. 329-330.

⁴ Y. Strickler, *op. cit.*, p. 331.

În ceea ce privește revizuirea (*le recours en révision*), această cale extraordinară de atac este reglementată de art. 593-603 C. pr. civ. francez și prezintă numeroase puncte comune cu revizuirea, așa cum este ea configurată prin dispozițiile corespondente din Codul de procedură civilă român. Astfel, ea reprezintă o cale de atac de retractare, nesuspensivă de executare, prin care o persoană poate să atace o hotărâre definitivă, în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege.

Cu siguranță că aceste caracteristici ale revizuirii din dreptul procesual civil francez aduc aminte de revizuirea din sistemul românesc de drept procesual civil, în cadrul căreia a fost definitivă drept o cale extraordinară de atac, de retractare, nedevolutivă și nesuspensivă de executare⁵.

Spre deosebire însă de Codul de procedură civilă român, în dreptul francez numărul cazurilor în care se poate apela la această cale extraordinară de atac este mult mai redus. Astfel, în timp ce art. 509 alin. (1) C. pr. civ. român reglementează nu mai puțin de 11 cazuri, art. 595 C. pr. civ. francez enumeră doar 4 cazuri în care o hotărâre definitivă mai poate fi atacată, în principal pentru fraudă părții sau constatarea împrejurării că anumite mijloace de probă folosite în proces sunt false.

Și recursul în casație (*le pourvoi en cassation*) prezintă similarități cu calea extraordinară de atac a recursului din dreptul românesc. În acest sens art. 604 C. pr. civ. francez prevede că recursul în casație supune analizei Curții de Casație conformitatea hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile.

O primă diferență rezultată din conținutul articolului anterior menționat este aceea că recursul în casație este în competența exclusivă a Curții de Casație din Franța, adică a instanței supreme franceze, spre deosebire de dreptul românesc, unde recursul poate fi soluționat de tribunal, de curtea de apel sau de Înalta Curte de Casație și Justiție, așa cum rezultă din coroborarea art. 483 alin. (4) cu art. 95 pct. 3, art. 96 pct. 3 și art. 97 pct. 1 C. pr. civ.

De-a lungul timpului au fost exprimate mai multe opinii în literatura de specialitate⁶ care concuau la o concluzie comună, în sensul reglementării din Franța, anume ca Înalta Curte de Casație și Justiție să fie singura instanță care soluționează calea extraordinară de atac a recursului, numai în acest fel putându-se asigura dezideratul aplicării și interpretării unitare a legii de către toate instanțele judecătorești, însă evoluția legislativă ulterioară a arătat că sistemul de drept românesc este departe de a ajunge la stadiul celui francez, în prezent majoritatea recursurilor fiind soluționate la nivelul tribunalelor și al curților de apel.

Ultima cale extraordinară de atac reglementată de Codul de procedură civilă francez este opoziția terților (*tierce opposition*) și este cu atât mai interesantă cu cât nu are niciun corespondent în dispozițiile procesuale autohtone.

Potrivit art. 582 C. pr. civ. francez, această cale de atac tinde la o reformare sau o retractare a hotărârii judecătorești în folosul unui terț, subliniindu-se⁷ că reprezintă o cale de atac aflată la dispoziția persoanelor care nu au fost parte în litigiu, în măsura în care hotărârea le este vătămătoare.

S-a arătat în literatura de specialitate⁸ că instituirea acestei căi de atac poate părea surprinzătoare la prima vedere, în condițiile în care art. 1.355 C. civ. francez prevede că efectul lucrului judecat este limitat la părțile din litigiu, astfel că terții sunt suficient de bine protejați de hotărârile judecătorești pronunțate în cauze în care nu au figurat ca părți, însă ea este explicabilă pe tărâmul opozabilității hotărârii

⁵ Ghe.-L. Zidaru, P. Pop, *op. cit.*, p. 612.

⁶ V.M. Ciobanu, *Un pas important pentru reforma justiției în România*, articol disponibil în Pandectele Române nr. 4/2003, p. 195-207, V.M. Ciobanu, *Rolul recursului civil și modificările propuse de Ministerul Justiției în vederea pregătirii intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă. Sunt ele în litera și spiritul Constituției?*, articol disponibil pe <https://www.juridice.ro/227090/rolul-recursului-civil-si-modificarile-propuse-de-ministerul-justitiei-in-vederea-pregatirii-intrarii-in-vigoare-a-noului-cod-de-procedura-civila-sunt-ele-in-litera-si-spiritul-constitutiei.html>, T. C. Briciu, M. Stancu, C. C. Dinu, Ghe.-L. Zidaru, P. Pop., *op. cit.*, C. Roșu, *Considerații pe marginea Deciziei nr. 369/2017 a Curții Constituționale, referitoare la excepția de neconstituționalitate a sintagmei „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv”, cuprinsă în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 314/2010 privind Codul de procedură civilă*, articol publicat în Revista „Dreptul” nr. 12/2017, p. 43-61.

⁷ Y. Strickler, *op. cit.*, p. 344.

⁸ *Ibidem*.

judecătorești. Astfel, întrucât hotărârea nu poate fi ignorată de persoanele care nu au participat în cauză, este posibil ca aceasta să le prejudicieze interesele legitime, astfel că este necesară reglementarea unei căi de atac specifice prin care terțul să fie în măsură să înlăture aceste efecte vătămătoare.

S-a reținut⁹ că dacă rezultatul unui proces ar putea fi prejudiciabil pentru un terț, iar cauza ar fi încă pe rolul instanțelor de judecată, terțul ar avea posibilitatea de a formula o cerere de intervenție voluntară, fie în fața primei instanțe, fie în fața instanței de apel. Însă dacă procesul s-a finalizat printr-o hotărâre definitivă, terțul mai are o șansă prin intermediul acestei opoziții, prin care să repună în discuție efectele vătămătoare pentru el.

Chiar dacă este vorba despre o cale de atac extraordinară, art. 585 C. pr. civ. francez permite exercitarea opoziției împotriva tuturor hotărârilor judecătorești, dacă nu există o dispoziție legală contrară.

Din cuprinsul art. 586 și art. 588 C. pr. civ. francez rezultă că opoziția terților cunoaște două forme de manifestare, opoziția principală și opoziția incidentă. În cazul opoziției principale se contestă de către un terț o hotărâre judecătorească pronunțată într-un proces în care nu a fost parte, pe când în cazul opoziției incidente contestația este formulată împotriva unei hotărâri judecătorești definitive opuse în cadrul unui litigiu aflat pe rolul instanțelor de judecată¹⁰.

Opoziția formulată de terț se soluționează de aceeași instanță care a pronunțat hotărârea atacată, putând fi pronunțată chiar de către aceeași judecător, așa cum prevede în mod expres art. 587 C. pr. civ. francez, ceea ce este o soluție surprinzătoare dacă ne gândim că în sistemul de drept românesc o astfel de regulă nu ar fi fost niciodată acceptată, judecătorul respectiv fiind considerat incompatibil să soluționeze din nou cauza, chiar dacă este vorba și de pretențiile unui terț ce nu a figurat în procesul inițial.

Inedite sunt și efectele soluționării opoziției formulate de terț. În acest sens art. 591 C. pr. civ. francez prevede că dacă opoziția este admisă, hotărârea atacată este retractată sau reformată numai în ceea ce privește capetele de cerere prejudiciabile pentru terț, celelalte capete de cerere producând efecte între părțile inițiale, chiar și în ceea ce privește capetele de cerere anulate ca urmare a admiterii opoziției.

Un rol important în configurația juridică a acestei căi de atac a avut-o și jurisprudența Curții de Casație, fiind necesar ca acele aspecte asupra cărora Codul de procedură civilă nu avea o prevedere expresă să fie soluționate în mod unitar, pe baza interpretării dispozițiilor legale.

Printr-o decizie de speță¹¹ Curtea de Casație a arătat că, deși într-o opoziție a terțului instanța trebuie să se pronunțe din nou, în fapt și în drept, efectul devolutiv este totuși limitat de criticile formulate de terț, care nu pot fi reprezentate decât de acele mijloace de apărare pe care terțul le-ar fi putut opune dacă ar fi formulat cerere de intervenție voluntară în cauză. Cu alte cuvinte instanța care soluționează opoziția nu ar putea să ia în considerare împrejurări de fapt intervenite ulterior pronunțării hotărârii atacate, ci doar acele împrejurări care puteau fi aduse la cunoștința instanței de către terț până la data pronunțării soluției atacate, dacă terțul intervenea în cauză.

Terțul trebuie să justifice un interes pentru a formula această cale de atac, așa cum de altfel trebuie să dovedească orice persoană care formulează o cerere în justiție, fiind necesar să argumenteze în ce modalitate este prejudiciabilă pentru el hotărârea atacată, adică să arate în concret care sunt acele efecte ale hotărârii care îl vatămă în mod direct sau indirect. În legătură cu acest aspect, Curtea de Casație, printr-o altă decizie de speță¹², a arătat că instanțele de fond sunt suverane să aprecieze dacă interesul este dovedit sau nu, o astfel de verificare nefiind supusă cenzurii instanței supreme.

Observăm din reglementarea acestei căi de atac în dreptul francez că opoziția se prezintă ca un paliativ pentru terțul care nu a avut șansa să își valorifice criticile pe calea unei cereri de intervenție voluntare, el fiind în drept să sesizeze aceeași instanță care a pronunțat hotărârea definitivă astfel încât

⁹ Y. Strickler, *op. cit.*, p. 344.

¹⁰ P. Pernaud-Orliac, *Tierce opposition*, articol disponibil pe <https://www.pernaud.fr/info/glossaire/> 9206925/tierc e-opposition.

¹¹ Decizia nr. 95-21.197 din data de 7 ianuarie 1999 pronunțată de Curtea de Casație, Camera a 2-a civilă, disponibilă la <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007040294/>.

¹² Decizia nr. 19-13.616 din data de 2 iulie 2020 pronunțată de Curtea de Casație, Camera a 2-a civilă, disponibilă la <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000042113194/>.

aceasta să fie reformată sau retractată în privința capetelor de cerere care îl prejudiciază. Mai mult, art. 583 C. pr. civ. francez dispune că opoziția este deschisă și creditorilor părților și celorlalți avânzi-cauză dacă arată că hotărârea s-a pronunțat cu scopul de a-i fraudă și dacă invocă mijloace de apărare proprii, ceea ce ne duce cu gândul la opoziția la partaj din Codul civil român, prin intermediul căreia creditorii pot interveni în procesul de împărțală judiciară pentru a evita fraudarea propriilor interese.

În opinia noastră instituirea unei căi de atac similare în Codul de procedură civilă român nu este nici oportună și nici necesară, chiar dacă influențele pe care sistemul de drept francez le manifestă asupra reglementării autohtone nu sunt deloc de neglijat. Avem în vedere în susținerea acestei concluzii împrejurarea că trebuie să se dea prevalență, într-o situație precum cea prezentată, principiului securității și certitudinii juridice, astfel încât o hotărâre judecătorească definitivă să nu fie susceptibilă să fie atacată de o persoană care nu a luat parte la procedură. Pe de altă parte credem că interesele terților care ar putea fi prejudiciați prin hotărâre sunt protejate de dispozițiile art. 435 alin. (2) C. pr. civ., care prevăd că, deși hotărârea este opozabilă terților, ei pot face dovada contrară, în condițiile legii.

Prin urmare, ori de câte ori se opune unui terț o hotărâre definitivă la pronunțarea căreia nu a luat parte, acesta are posibilitatea de a face dovada contrară celor reținute de instanța de judecată, ceea ce presupune că, în cel de-al doilea proces, instanța care soluționează cauza trebuie să examineze în fapt și în drept susținerile și apărările terțului, fără a putea să se mulțumească să constate că există o hotărâre definitivă, astfel că orice dezbateri sunt de prisos.

3. Căile de atac în dreptul italian

Analizând dispozițiile Codului de procedură civilă italian putem afirma că sistemul căilor de atac se aseamănă în mare măsură cu sistemul de drept procesual civil român, fiind instituite căi de atac ordinare și extraordinare, devolutive și nedevolutive, de reformare sau de retractare a hotărârii atacate. Cu toate acestea există și suficiente particularități, de la reglementarea diferită a unor căi de atac comune, cum este apelul, până la instituirea unor căi de atac specifice doar Codului de procedură civilă italian, cum este opoziția formulată de terț.

În acest sens art. 323 C. pr. civ. italian prevede că, exceptând regulatorul de competență (*regolamento di competenza*) în cazurile prevăzute de lege, o hotărâre judecătorească poate fi atacată prin intermediul apelului (*l'appello*), al recursului în casație (*il ricorso per cassazione*), al revizuirii (*la revocazione*) sau al opoziției formulate de terț (*l'opposizione di terzo*).

O primă diferență de viziune în ceea ce privește cele două sisteme de drept se observă în raport de criteriul clasificării în căi de atac ordinare sau extraordinare. Astfel, potrivit art. 456 C. pr. civ. român, calea ordinară de atac este apelul, iar căile extraordinare de atac sunt recursul, contestația în anulare și revizuirea, pe când în dreptul procesual civil italian sunt considerate căi de atac ordinare regulatorul de competență (*regolamento di competenza*), apelul (*l'appello*), recursul în casație (*il ricorso per cassazione*), revizuirea (*la revocazione*), însă numai pentru motivele prevăzute de pct. 4 și 5 ale art. 395 C. pr. civ. italian, precum și opoziția formulată de terț (*l'opposizione di terzo*), însă numai cea ordinară, fiind căi de atac extraordinare revizuirea (*la revocazione*) exercitată pentru motivele prevăzute de pct. 1, 2,3, și 6 ale art. 395 C. pr. civ. italian, precum și opoziția formulată de terț (*l'opposizione di terzo*), însă doar cea revocatorie.

În literatura de specialitate¹³ din România s-a arătat că apelul este o cale ordinară de atac întrucât, spre deosebire de recurs, contestație în anulare sau revizuire, nu este limitat la anumite motive prevăzute expres și limitativ de lege, prin urmare calificarea se realizează în funcție de limitarea părții interesate de a invoca doar anumite motive în calea de atac sau de a fi liberă să invoce orice nemulțumire.

În schimb, în doctrina italiană¹⁴ criteriul în funcție de care se împarte căile de atac în ordinare și extraordinare nu este acela al motivelor ce pot fi invocate de partea interesată, ci al împrejurării dacă

¹³ Ghe.-L. Zidaru, P. Pop, *op. cit.*, p. 393.

¹⁴ G. Fanticini, *Le impugnazioni in generale*, în *Principi di diritto processuale civile*, Corte Suprema di Cassazione, Ufficio del Massimario, Vol. III, 2020, p. 1075, disponibilă pe https://www.cortedicassazione.it/cassa_zione-resources/resources/cms/documents/rassegna_civile_2020_vol_III.pdf.

hotărârea judecătorească a intrat sau nu în puterea lucrului judecat. În acest sens art. 324 C. pr. civ. italian prevede că o hotărâre care nu mai poate fi atacată pe calea regulatorului de competență, al apelului, al recursului în casație sau al revizuirii pentru motivele prevăzute la pct. 4 și 5 ale art. 395 C. pr. civ. italian, este înzestrată cu autoritate de lucru judecat, nemaiputând fi contestată de părți.

Această diferență de clasificare dintre cele două sisteme nu înseamnă însă că dreptul procesual civil italian nu cunoaște criteriul reprezentat de posibilitatea părții care exercită o cale de atac de a invoca orice motiv de nemulțumire sau doar anumite critici prevăzute expres de lege, numai că acest criteriu generează o altă împărțire a căilor de atac, în căi de atac deschise oricăror critici (*a critica libera*), apelul fiind singura cale de atac din această categorie, și căi de atac limitate la anumite critici (*a critica vincolata*), în această categorie regăsindu-se celelalte căi de atac din dreptul procesual civil italian, respectiv recursul în casație, revizuirea, opoziția formulată de terț și regulatorul de competență.

Trecând însă la analiza căii de atac prevăzute de Codul de procedură civilă italian care are legătură cu categoria terților față de un proces, anume opoziția exercitată de aceștia (*opposizione di terzo*), reținem că se înfățișează drept o cale de atac prin intermediul căreia terții pot repune în discuție o hotărâre judecătorească care le vatamă drepturile sau interesele legitime. Din cuprinsul art. 404 C. pr. civ. italian literatura de specialitate¹⁵ a decelat două forme ale opoziției formulate de terț, anume opoziția ordinară, corespunzătoare primului alineat al articolului, care este deschisă oricărui terț care este prejudiciat de hotărârea atacată și opoziția revocatorie, prevăzută de alineatul al 2-lea, concepută exclusiv avânzilor cauză și creditorilor uneia dintre părți, prin care aceștia pot ataca o hotărâre pronunțată ca urmare a înțelegerii frauduloase a părților din proces, cu scopul fraudării intereselor acestor terți.

Opoziția formulată de terți din dreptul italian (*opposizione di terzo*) se aseamănă cu opoziția formulată de terți din dreptul francez (*tierce-opposition*), fiind însă o cale de atac inexistentă în Codul de procedură civilă român. În orice caz, dată fiind configurația sa juridică, această instituție este privită mai degrabă ca o curiozitate a dreptului, fiind greu de explicat de ce o persoană care nu a participat la proces să aibă dreptul de a formula cale de atac împotriva hotărârii pronunțate de instanță.

În acest sens s-a arătat¹⁶ că opoziția formulată de terți este un instrument excepțional, caracter derivat din împrejurarea că derogă de la principiul conform căruia au legitimare procesuală de a formula căi de atac împotriva unei hotărâri doar părțile participante la litigiu.

Totodată s-au subliniat și caracteristicile inedite ale acestei căi de atac¹⁷, anume că, deși este o cale de atac, nu presupune, de regulă, un viciu al hotărârii atacate, deși se afirmă existența unui prejudiciu, nu este în sarcina părții care a pierdut procesul, este o cale de atac deschisă terților, fără o delimitare precisă a acestora, este o cale de atac extraordinară, ca și revizuirea, însă opoziția ordinară nu este supusă unui termen de exercitare.

Pentru motive similare cu cele prezentate deja cu ocazia analizării opoziției formulate de terți din dreptul francez, apreciem că această instituție nu este potrivită dreptului procesual civil român, terții afectați de o hotărâre judecătorească având posibilitatea să se apere de efectele vătămătoare prin posibilitatea de a face dovada contrară celor reținute în primul proces.

Până la urmă și în dreptul francez și în dreptul italian se recunoaște caracterul facultativ al opoziției formulate de terți, aceștia având posibilitatea de a-și valorifica drepturile pe calea unei acțiuni separate, nefiind obligați să exercite această cale de atac extraordinară.

4. Concluzii

Analizând modul de configurare al căilor de atac în sistemul de drept procesual civil francez și italian putem concluziona că există numeroase puncte comune cu dreptul procesual civil român, fiind instituite căi de atac ordinare și extraordinare, devolutive și nedevolutive, de reformare sau de retractare a hotărârii

¹⁵ F. Prato, *Osservazioni sull'istituto dell'opposizione di terzo*, articol disponibil la <https://rivista.cam.minodiritto.it/articolo.asp?id=5212>.

¹⁶ V. Baroncini, *Spunti essenziali in tema di opposizione di terzo*, articol disponibil la <https://www.ecllegal.it/spunt-essenziali-tema-opposizione-terzo/>.

¹⁷ G. Della Pietra, *Opposizione di terzo: lo stato dell'arte*, articol disponibil la <https://www.judicium.it/wp-content/uploads/saggi/540/Della%20Pietra.pdf>.

atacate. Toate cele 3 sisteme de drept cunosc calea de atac a apelului, precum și recursul și revizuirea, însă există și căi de atac specifice, cum este opoziția care este reglementată doar în dreptul francez sau opoziția formulată de terți, care se regăsește atât în dreptul francez, cât și în dreptul italian.

Modul de reglementare al căilor de atac este de o importanță deosebită pentru un stat de drept întrucât asigură posibilitatea remedierii erorilor judiciare, însă, așa cum s-a arătat constant în jurisprudența Curții Constituționale a României, în acest domeniu legiuitorul dispune de o anumită marjă de apreciere, având în vedere că nici Constituția și nici reglementările internaționale nu impun un anumit număr de grade de jurisdicție sau accesul justițiabililor la toate categoriile de instanțe de judecată.

Privind în ansamblu căile de atac din dreptul procesual civil român putem spune că reglementarea este una care se înscrie în standardele sistemelor de drept moderne, fiind prevăzute toate garanțiile procesuale pentru corectarea eventualelor erori judiciare.